

Pozorovanie

Pozorovala som v stredu 5. apríla poobede koše v Žiari nad Hronom (ďalej len ZH) v poobedňajších hodinách. Rozhodla som sa zamerať pozornosť na verejný smetný kôš a stojisko, ktoré sa nachádza opodiaľ. Zmena môjho výskumného terénu a metódy pozorovania sa odrzkadlí v záverečnej práci aj v zmene výskumnej otázky.

Jednalo sa o bežný kôš, aký môžete nájsť kdekoľvek v meste, s tým rozdielom, že v ZH sú tieto koše separačné. Ako vidím, majú rozdelené 3 priehradky: zľava modrá priehradka určená na papier; v strede žltá určená na plasty, kovy, tetrapaky; napravo červená určená na zmesový komunálny odpad. Prístup do priehradiek je z bokov koša. Ako vidím, smeti vďaka tomuto bočnému prístupu nevypadávajú z koša, aj keď je priehradka plná. Prehľadnosť toho, kam sa čo triedi je zabezpečená farebným papierom (a rovnako aj farebným rozlíšením jednotlivých priehradiek) s veľkým zeleným nápisom „Separujme odpad“ určujúcim vyššie uvedený rozpis/rozdelenie. Papier je umiestnený na priečelí koša nad nádobami a zároveň nad popolníkom, ktorý sa nachádza nad separačnými nádobami. Rovnako aj popolník je vyznačený vo farebnom rozpise na priečelí šedou farbou. Mimo schémy triedenia je na rozpise aj vyznačené telefónne číslo zelenej linky v ZH v ľavom hornom rohu pod ikonou zvoniaciho zeleného telefónu, v hornom pravom rohu je logo Žiarčania to s odpadom vedľa (pozostávajúce z nakreslených modrých budov panelákov so zelenými listami vpredu, ktoré pokračujú zelenými šípkami (presne také aké označujú symboly na produktoch, ktoré je možno separovať) obkolesujú tieto paneláky. V spodnej časti papiera vidíme jednak logo mesta ZH, slovenský znak, logo ministerstva životného prostredia SR, logo operačného programu životné prostredie a napokon symbol európskej únie. Papierový popisok koša je ukrytý pod plastom, ktorý je však už poznačený čiernymi grafitmi a nad touto časťou sa nachádza malá strecha. Vonkajšie časti spodnej časti koša sú vytvorené z kovového materiálu.

Kôš je súčasťou sídliska, nachádza sa čiastočne na jeho okraji, čiastočne sa približuje k stredu sídliska, je jediným verejným košom v rámci tohto sídliska (keď nepočítame kôš určený na psie exkrementy - pri záverečnej časti popisu som si uvedomila, že táto poznámka s druhým košom v rámci tohto sídliska je dôležitá pre odkaz, ktorý sa nachádza na zadnej časti koša - viac nižšie) . Pár metrov od neho sa nachádza stojisko smetných košov, určené pre obyvateľov konkrétnych panelákov. Jedná sa o postavený akýsi domček zo stien z kovu a strechy z plastu (na tomto konkrétnom mieste, niektoré prevedenia alebo materiál sa v ZH čiastočne líšia) pre smetné koše, vstup je zabezpečený visiaticim zámkom. Kľúče od tohto stojiska majú iba obyvatelia, pre ktorých je určené a smetiari. V rámci stojiska sú koše na plasty, papiere, zmesový odpad, použitý kuchynský olej - všetky sú označené.

Aby som sa vrátila naspäť k verejnemu košu, nachádza sa v blízkosti drevených lavičiek určených na posedenie pre obyvateľom mesta hneď vedľa ihriska je pre deti. Súčasťou ihriska sú preliezky, pieskovisko a ďalšie drevené lavičky. Kôš sa nenachádza na chodníku, ani nezasahuje do parkoviska, ktoré je hneď vedľa neho, ale je inštalovaný ako súčasť tejto oddychovej zóny

(umiestnený na tráve). Keď som pozorala okolie vnútra sídliska, nenašla som na zemi žiadny odpad, takže aj napriek tomu, že na takejto väčšej ploche je umiestnený jediný smetný kôš, ľudia odpad nehádzu na zem.

Počas môjho prvého pozorovania prechádzala okolo koša iba skupinka 3 ľudí a neskôr jedna slečna. Malá frekvencia pohybu osôb mohla byť spôsobená tým, že som pozorovala v čase, kedy som sa v ZH nachádzala - čiže počas pracovného dňa skoro poobede (ľudia mohli byť napr. v práci, v škole), a rovnako sa jednalo o daždivý chladnejší deň (vzhľadom na tie predchádzajúce) a pozorovanie som uskutočnila po jednej búrke a zároveň pred ďalšou búrkou na ktorú sa značne schyľovalo. Pozorovanie mi zťažovalo počasie.

Moja pozícia v prostredí teda mohla budiť pozornosť vzhľadom na počasie, ale rovnako aj vzhľadom na to, že sa budem zdržiavať v blízkosti smetného koša a niečo si zapisovať. Preto som sa najprv rozhodla uskutočniť okružné prechádzky dookola okolo parkoviska, aby som pôsobila ako bežný občan, ktorý sa presúva v meste a nezasahovala do diania. Najprv, ako som už uviedla, som spozorovala skupinu troch ľudí (dvaja muži, jedna žena), táto skupina bola hlučnejšia, avšak iba sídliskom cez chodník prešla, nezastavila sa v žiadnej jeho časti, ani pri smetnom koši. Po tejto skupine už sídliskom za najbližšiu takmer pol hodinu neprechádzal nikto, tak som sa rozhodla, že okrem pozorovania prostredia sa zameriam na pozorovanie koša samotného. Pre tento účel som sa rozhodla poriadne si ho prezrieť a odfotiť, aby som sa ku konkrétnemu popisu mohla vrátiť neskôr. Na vizuálnej stránke koša ma oslovili najmä letáky vzadu na koši, ktoré som si nikdy predtým nevšimla. Bolo na nich napísané veľkými písmenami červenej farby na dvoch A4: „Nevhadzujte psie exkrementy do nových smetných košov!“ a „Nedovoľte znečisťovanie nových smetných košov vašimi štvornohými miláčikmi ďakujú vám vaši susedia a ostatní občania mesta“. Aby bol popis koša úplný, táto zadná časť mala značne poškodenú plastovú časť, za ktorou boli tieto oznamy umiestnené a rovnako je časť textu prekrytá čiernymi grafitmi. Tento popisok môže byť reakciou na to, že ľudia boli leniví presúvať sa k ďalšiemu košu? Tieto 2 poznámky na koši ma veľmi prekvapili a domnievam sa, keďže sú umiestnené na zadnej strane koša, všimne si ich naozaj málokto.

Počas fotenia koša na mobilný telefón sa ku mne po chodníku približovala slečna predpokladám v mojom veku (okolo 20 rokov). Pomyslela som si, že na mňa bude zazeráť alebo ju minimálne prekvapí, že si fotím smetný kôš, avšak na moje prekvapenie, iba sme si vymenili neutrálny pohľad a slečna pokračovala sídliskom so zrakom upriameným do mobilného telefónu, ako keď do neho vkročila. Chvíľu na túto udalosť sa rozpršalo a vychádzajúc z predošlých skúseností som sa rozhodla terén opustiť.

Opätovné pozorovanie som uskutočnila v nedeľu večer, v miernom prítmí vzdialená od košov, aby som nebola taká nápadná. Pozorovanie používania/využívania košov bolo z veľkej časti iba čakáním, kým sa zjavia nejakí ľudia. Prešiel nejaký čas, odkedy som vyšla von z paneláku a konečne som uvidela na opačnej strane sídliska výjsť pani (vekovo staršia ako ja, povedala by som o jednu generáciu), nakrátko ostrihanú, oblečenú iba v teplákoch a akejsi mikine aj napriek tomu, že už bolo chladnejšie (panelák bol však vzdialený iba pár metrov od stojiska, čo by

vysvetlilo absenciu kabáta) a v rukách s dvoma vrecami odpadkov. Keďže už je tma a na sídlisku sa nachádza v blízkosti stojiska iba jedna výrazne svietiaci lampa, mám problém rozoznať farby. Pani s ľahkosťou odomyká zámok na stojisku, jedno vreco končí v kontajneri so zmesovým odpadom a druhé v kontajneri pre plasty (aj napriek nie tak ostrému svetlu to viem preto, lebo som si ešte počas minulého pozorovania všimla rozloženie kontajnerov v stojisku). Pani zamyká zámok na stojisku a po pár krokoch vstupuje do paneláku pričom dvere jej otvorí muž, ktorý z paneláku vychádza. Podravia sa a muž vychádza z paneláku, pričom si ma všimol a pokračuje smerom von zo sídliska na námestie.

Petra Renčová